

Ponedeljek

Posamezna številka 1 K.

Neodvisno glasilo
javnega mnenja
Izhaja vsak ponedeljek

Izdaja in urejuje: Milan Plut.

Uredništvo in upravnništvo: Cesta na Rožnik št. 5, tel. 543.

5. št.

V Ljubljani, dne 9. maja 1921.

Leto I.

Italijansko izsiljevanje.

Beograd, 8. maja. Z ozirom na časno prekinjenje trgovskih pogajanj z Italijo, so postali odnosi z Italijo nekoliko napetjši. Italija zahteva važne pogodnosti v trgovskih, brodar-

skih in ribarskih odnosjih. Kakor vse kaže, hoče izpolnitev svojih zahtev vzati z izpraznjenjem Dalmacije in luke Baroš. Ministrski svet se je danes obširno bavil s tem vprašanjem.

Slovenski in hrvaški separatisti v objemu.

Beograd, 8. maja. Včeraj in danes se je vršilo zborovanje uradnih potrošaških zadrug. Zbranih je bilo okoli 150 delegatov iz cele države, med njimi 72 iz Slovenije, ki so zastopali 12 zadrug pod vodstvom mariborskega sodnega nadsvetnika dr. Peitlerja. Na zborovanju se je pojavila hrvaška separatistična struja, ki je postavila svojo kandidatsko listo. Na največje iznenadenje je podpirala to listo Peitlerjeva skupina, kar je vzbudilo med srbskimi uradniki krogi napram Slovincem mnogo nerazpoloženja. Zborovanju je predsedoval bivši finančni minister dr. Popović.

Lloyd George proti Poljakom.

London, 8. maja. Ministrski predsednik Lloyd George je imel v Maidstonu govor, v katerem je med drugim izjavil: Ni samo v interesu Anglije, ampak tudi v interesu Nemčije same, da sprejme najbolj potrebne pogoje, ki ji

bodo predloženi. Upam, da jih bo Nemčija sprejela.

O vstaji v Gornji Šleziji je Lloyd George izjavil: Ako je Nemčija v smislu versailleke mirovne pogodbe razorožena, potem ima pravico zahtevati od zaveznikov, da prisilijo tudi Poljsko, da se drži pogodbe. Nemčiji smo naložili pogodbo, katere se moramo držati tudi mi. Britanija hoče igrati pošteno vlogo. Pogodba je obvezna za vse stranke. Poljska se ima zahvaliti versailleski mirovni pogodbi za svobodo in neodvisnost, ki ji je bila priborjena z velikanskimi žrtvami. Zato lahko zahtevamo, da se Poljska brezpogojno ravna po pogodbi. Več o tej stvari nočem govoriti.

Možnost razpusta zagrebškega občinskega sveta.

Zagreb, 8. maja. «Jutarnji list» poroča iz Beograda, da so poročila o zadnji seji zagrebškega mestnega sveta napravila na politične kroge zelo mučen vtis. Ni izključeno, da bi se zagrebško mestno zastopstvo razustilo in da bi bil imenovan komisar.

V kolo na skupno narodno delo!

V Ptuj je izvoljen za župana nemškutar Losinschegg. Do prevrata je v Ptuj paševal pek Ornig, ki je bil pobratim pekovskega mojstra in buržuja Losinschegga. Sramota oblije narodno čutečega človeka, ko čuje to strašno vest. Oči celega našega naroda so bile obrnjene na Ptuj. Vse je nestrpno pričakovalo, da zaplapol po prvih svobodnih občinskih volitvah na ptujski mestni hiši za vedno jugoslovanska trobojnica. Sedaj naj sede na županski stolec Ornigov prijatelj. Ptujski Nemci in nemškutarji se mučajo, Ornig in druge ptujske in spodnještajerske renegetske izbeglice si manejo roke, da je slovenstvo doživelo v Ptuj njih nerazumljiv poraz.

Volitve v Ptuj so izpadle za Slovence ugodno. Sedem mandatov je dobila JDS, 6 narodni socijalci, socialni demokratje 11. JDS in NSS skupaj sta sami imeli 13 mandatov, torej dva mandata nad polovico. Nikdo drugi kot Slovence ne bi mogel biti župan, ako bi nacionalni stranki storili svojo dolžnost. A kaj se je zgodilo? NSS je odklonila povabilo in ponudbo JDS, da si delita predsedstvo občinskega sveta. Župan naj bi bil JDS, podžupan NSS. Tako je po za- slugi in po krivdi NSS kot prvi ptujski župan v Jugoslaviji izvoljen oga- ben nemškutar. NSS je s tem grešila na čeli črti proti svojemu programu. Zagrešila je nečuden naroden škandal, pravo narodno izdajstvo nad nujno narodno potrebo in narodno častjo. Narodni socijalci so pa grešili tudi proti svojemu socialnemu programu, ker so omogočili izvolitev priznane strastnega buržuja, čegar glavna vrlina je, da neumorno pije.

Volitev ptujskega župana je prvi politični akt NSS. Dosedaj je stranka razvijala svojo silo le pri agitaciji. V Ptuj je bila prvič poklicana, da pokaže, kako izvršuje svoj program v

praksi. Vsakdo — in tudi vsak pošten pristaš NSS — mora priznati, da je prvi nastop NSS razočaral vse. Za božjo voljo, zakaj pa je bila NSS ustanovljena, ako naj njeni mandatarji delajo nenarodno politiko? Ali ima ta stranka sploh še eksistenčno pravico, ako začenja svojo prakso v politiki z narodnim izdajstvom? Ali je ptujski dogodek storjen v sporazumu z vsemi strankinimi pristaši, ali je vsiljen celo 6 občinskim odbornikom NSS od vodstva? Ne moremo si misliti, da bi stranka kot taka odobraval ptujsko izdajstvo. V NSS so najjače zastopni primorski in koroški Slovenci. Tržačani, ki so prišli k nam, se vedno in vedno trkajo na prsi, da niso ne liberalci in ne klerikalci, marveč so narodnjaki, samo borilci za koristi naroda. Kje so bili naši kraški sinovi, da se je mogel zgoditi nečuvni narodni škandal v Ptuj? Ali ga odobrava- jo? Ali ga hočejo popraviti? Ali odobrava posl. Brandner kot glasnik koroških trpinov, da je v očigled koroškim persekucijam mogel dopustiti, da je njegova stranka spravila na župansko mesto v Ptuj nemškutarja? Ako ima NSS le mrvice narodne časti v sebi, mora poklicati na odgovor ljudi, ki so zakrivali narodno nesrečo v Ptuj. Tu morajo pasti vsi oziroma na interese posameznih oseb, na preteklost volilnega boja. Bratomorna strast mora stopiti popolnoma v ozadje, kadar gre čuvati in dvigniti narodni prapor.

Na plan, Vi Sokoli, na noge, Vi Primorci, kvišku, Vi koroški bratje, kolikor Vas je pod narodno - socialno firmo! Pokažite, da ste še vedno neustrašeni borilci za narodne svetinje, kakor ste bili dosihmal! Bratje, v kolo na skupno narodno delo!

Narodni begunec.

Rušilci narodnega edinstva.

Politične borbe imajo vsi kulturni narodi, ki sploh živijo politično življenje. Tudi strankarska nasprotja prihajajo povsod na dan in se tudi po svoji obliki ne razlikujejo veliko med sabo. To je že tako in trud onih, ki bi tako radi videli sloga, je in ostane zastoj, ker vsi ljudje nikdar ne bodo enako mislili, v javnem življenju pa prihaja na dnevni red toliko najrazličnejših vprašanj, ki se tičejo vseh, da se morajo roditi nasprotja pri njihovem reševanju.

Pri nas se sedaj rešuje vprašanje ustave, torej zelo važno vprašanje in nič čudnega ni, ako vladajo o temeljni ureditvi države najrazličnejša mnenja. Vsak bi hotel državo urediti po svojem okusu, ali recimo, po svojih načelih in boj, ki se vodi med posameznimi političnimi strankami in skupinami, je popolnoma razumljiv. Boj sam je razumljiv, ker vsaka skupina hoče svoja načela uresničiti, ampak način boja, kakor ga vodijo nekatere stranke in skupine, je naravnost zločinski.

Jugoslovani smo se ujedini v eni državi na podlagi načela o samodoločbi narodov in na podlagi načela, da smo Slovenci, Hrvati in Srbi en sam narod, ki ga je zgodovina razdelila na več delov, politične meje so ga pa ovirale v njegovem stremeljenju po popolnem ujedinenju. Te politične meje in z njimi vse zunanje ovire notranjega ujedinenja so odpadle in mi si bomo v skupni državi sami zgradili skupno, boljše bodočnost. Ta duh je prevel v času, ko se je ujedinenje izvršilo, vseh nas brez razlike, vsaj javno se takrat nihče ni upal zastopati misli, da smo Jugoslovani trije posebni narodi, ker takrat je misel narodnega edinstva bila tako splošna, da bi bil vsak separatist, ki bi si upal svoje separatistično stališče javno zagovarjati, najmanj kamenovan.

Ampak separatisti so živeli že takrat, samo potuhnilo so se in so najprej rovarili skrivaj, da skočijo po več kot dveletnem obstoju narodne države kot lačni volkovi na njo in raznesejo na zobeh to njim tako nesimpatično tvorbo.

Danes ti izdajalci narodne misli, ki nam je prinesla svobodo in ujedinenje, odkrito in javno nastopajo proti edinstvu in brez sramu izkoriščajo porodne težave mlade države v svoje izdajalske namene. Oni bi hoteli urediti državo po svojem okusu in nihče jim ne bi zameril, ako bi v dosegu zmage svojih načel uporabljali vsa razpoložljiva dopustna sredstva in ako bi videli, da vse to nič ne pomaga, bi pač kapitulirali in se pokorili volji večine, ker tega vendar ne morejo pričakovati, da bi se večina uklonila manjšini.

Tako bi storila vsaka poštena, resnično načelna stranka in tako se povsod na svetu tudi dela. Samo naši separatisti so taki, da hočejo po vsej sili vsiliti večini naroda svojo voljo in zato podkopljujejo temelje, na katerih je naša država sezidana, oni rušijo narodno edinstvo, ker mislijo, da je po več kot dveletnem obstoju države prišel ugoden trenutek za njihovo destruktivno delo. Razmere, v katerih živimo, so slabe; slabe pri nas kot v drugih državah in morda je drugje še slabše kot pri nas, ampak ljudstvo tega ne ve, ono se samo spominja «dobrih starih časov» in nevednežem je lahko govoriti, da je nova država kriva slabih razmer, posebno pa Srbi, ki gospodarijo v državi, mi moramo pa samo davke plačevati in molčati.

S tem kakor lažnjivim tako ostudnim orožjem operirajo naši separatisti od Korošca, Gosarja in Škulja pa do Prepelu-

ha; te in take laži trosijo med ljudstvo klerikalni listi od «Slovenca» do «Straže» in «Domoljuba», njihovo «delo» pa dopolnjuje «Avtonomist», kot glasilo separatistične inteligence, ki se zadovoljuje z enako duševno hrano kot čitatelji «Domoljuba». Ljudstvo je, seveda, dostopno takim argumentom, saj politična in narodna vzgoja, ki jo ima od Sustersiča, Lampeta, Štefeta in drugih ni mogla ostati brez vpliva in separatisti upajo, da bodo s pomočjo teh «tradicij» lahko dosegli svoje črne naklepe, ker jasno je, da bi se razmere pri nas kmalu zboljšale, ko bi se država na znotraj uredila in utrdila in da se to prepreči je treba ljudstvo vedno in vedno hujskati proti Srbom, sejati razdor in sovraštvo in potem mora biti država kmalu zrela za razpad.

Klerikalci pravijo, da oni niso nasprotniki države in isto trdijo tudi oni od «Avtonomistov». Oni hočejo samo ustavo po svojem okusu, po svojih načelih in pravijo, da s tem državi koristijo, ker bo država, ako bo imela ustavo po njihovem okusu, močnejša. Dobro, potem naj se klerikalci bojujejo za svoj ustavni načrt, «Avtonomist» naj jih pa podpira, ampak jugoslovansko narodno edinstvo naj pustijo na miru in naj ne izživajo s trditvijo, da je položaj Slovencev v Jugoslaviji enak položaju zaslužjenih Slovencev v Italiji, ker to je nesramnost, ki jo more zagrešiti samo popolni anacionalci, ali pa navadni izdajalec.

Svoboda je lepa reč, ali izdajalec nikjer na svetu ne morejo in ne smejo svojega umazanega opravila izvrševati javno in odkrito, z govorno in pisano besedo. Samo pri nas je mogoče, da je jugoslovansko orožništvo s puškami in bajoneti omogočilo klerikalnemu agitatorju Žužku nekje na Dolenjskem hujskati proti naši državi! Osebna svoboda je tudi zagaran- tirana po ustavi, ampak tatove, razboj- niki in druge zločince vendar zapiramo, ker se s svojimi dejanji sami izločajo iz človeške družbe. Zakaj bi se tiskovna svoboda, svoboda zborovanja in govora morala razlagati tako, da sme separatistično časopisje nemoteno izpodkopavati temelje države s tem, da vsak dan nesramno hujska proti narodnemu edinstvu ki je glavna podlaga države? Ali se mora v naši Jugoslaviji razumeti svoboda tiska, zborovanja itd. tako, da je dovoljeno uganjati narodno izdajstvo kar javno, vpričo državnih oblastí in eventualno še z njihovo asistenco?

To vprašanje se mora rešiti. Tako, kakor je danes, ne more več dolgo ostati, ker sedanja svoboda je že močno podobna anarhiji; samo ta neomejena svoboda omogoča anacionalnim elementom njihovo raztvarno delo, ko bi destruktivni elementi ne imeli v svojem delovanju popolnoma svobodnih rok, bi se pri nas državna avtoriteta že zdavnaj utrdila, tako pa pada vsak dan bolj, ker se država vede tako, kakor bi ji bilo to vseeno.

Naj vlada svoboda. Nikdar nismo bili prijatelji policijskega režima in tudi ne bomo. Ali rušenje narodnega edinstva je enako izdajstvu nad narodom in izdajstva ne trpijo niti najliberalnejše države na svetu.

Obznana.

Ali so konfuzni gospodje pri NSS! Njihovo glavno glasilo, «Jugoslavija», bruhaja ogenj in žveplo na vladno naredbo, da se vsako javno zasmehovanje, zasramovanje in omalovaževanje države, oblastev in naredb kaznuje s policijsko

kaznijo. V sobotni številki je prineslo glasilo NSS uvodnik, ki vidi v tej naredbi pričetek preganjanja vseh, ki so drugega političnega mišljenja, nego vladna stranka. V isti številki, na tretji strani, pa piše isti list: »Na tak način dobivamo v itak tleče okrožje hude podpihvalce in zagrizene protidržavne agitatorje, ki znajo škodovati v ogromni meri državi. Prosimo odločno deželno vlado (oziroma v to poklicano upravo), da gleda malo tej gospodi na prste! Ne bomo odnehali, dokler bo naša beseda glas vpijočega v puščavi.« Istočasno torej zahtevajo najstrožje odredbe, radikalno postopanje, ključno deželno vlado in politično pomoč, ko pa pride naredba, lop po njej, ker misli znani pijani kulturni delavci, da je naredba prikrojena ravno za njegov gobec. Sobotna številka »Jugoslavije« pa ni edina v konfuziji, že tedaj prej je isti list na prvi strani pisal o Obznani — isto pero, kakor v soboto, — a na drugi strani v resnem članku zahteva list ukrepe proti agitaciji... Kaj torej zagovarjate, ali protidržavno agitacijo, ali ukrepe proti njej? Na to vprašanje bo odgovoril članek NSS: »Protidržavne agitacije ste krivi vi, ker se ni vse v redu pri nas, in odredbe jo bodo poostrele, ker bomo že mi poskrbeli, da se bodo odredbe tako tolmačile, kakor je nam prav.« Pijani demagog namreč obrne vsako stvar tako, da mora izgledati, da je storjena v slabem namenu. Udri za vsako cenol, v tem so si enaki i eneserjari šmalčevgeva kova i klerikalci »Domoljubove« sorte. Kaj pravi k temu gosp. Deržič, ki je pri vsaki priliki zahteval od demokratov ustmeno ali pismeno, da treba vse štrajkujoče zapreti, odpustiti od železnice, zapreti pol Maribora itd. Vloge teh, ki so zahtevali vse kaj hujšega, nego je katerakoli Obznana, so še sedaj na deželni vladi. Prosimo, da se objavijo, da se bo videla vsa smrdljiva demagogija teh »politikov«, ki se dajo voditi izključno le od osebnega sovraštva in ki delajo in pišejo vse le s kurjo pametjo. Strupen jezik in strasti in vina pijana glava lahko napravita dosti nesreče, pametnega pa nikdar nič!

Tudi klerikalci se poskušajo nekaj otepati. Mislimo da je bolje, če se z odredbo poskrbi prej za mir, dokler je še čas. Klerikalci imajo drug način, oni naredbe ne izdajo, pustijo, da se kuha agitacija, potem pa pridijo vojaki in žandarji in streljajo v zapeljane ljudi, kakor lani na Zaloški cesti! Na deželi seveda je kaj drugega, tam hujskajo podivjani agitatorji s prižnice in na shodih ter pri vsaki drugi priliki, enkrat z republiko, drugič z avtonomijo, tretjič proti Srbom, vedno pa proti državi. Kako seje ta organizirana banda nezadovoljstvo hote in vede, dokazujeta n. pr. »Straža« in »Domoljub«. Samo nekaj citatov: »Na Hrvatskem imajo takšne občinske bilježnike, od katerih so nekateri najhujše propalice, in goljufajo, kradejo, a občina nima nobene moči.« »V južni Srbiji so vsi bogatejši katoličani in muslimani v zaporu, okrožni ali sreski načelniki vrže človeka v ječo, ne da bi bil kaj zakrivil in ga drži notri 3—4 tedne. V Djakovici so zaprli brez zaslišanja tri katoliške duhovnike. In kaj delajo šele žandarji! Ljubljanski liberalci agitirajo za srbsko vero. Balkanizem! Itd., itd. In kar se ne piše,

ampak govori! Ali ni to nič? Ne, to ni nič, če se pa politični nasprotnik posluži istega orožja, potem pa pišejo tudi klerikalci: »Orožnikom in finančni straži bi priporočili, da ga imajo v seznamu!« (»Naša moč«, št. 4.)

Naredba deželne vlade daje šele organom javne varnosti pravico, da hujška primejo in kaznujejo že pred sodnijo. Kako se takšna naredba izvršuje, to je naloga pameti. Pojdi danes na Angleško ali v Švico ali kamor hočeš, in zabavlaj tako, kakor se včasih godi pri nas, pa boš videl, kako znajo tam striči dolge jezike! Če se pa Jugoslavija v silobranu otresa svojih rovarjev, se oglašajo strastni bedaki, ki podtikavajo vladi vse one namene, ki bi jih sami izvrševali, če bi le mogli. »Srbe na vrbe« je smel pisati »Slovenec« leta 1914. Danes bi rad, pa ne sme in ne bo, pa če je to ljubo ali ne njemu in »Jugoslaviji« ter njihovim »politikom«, ki sami zahtevajo policijo in žandarje, kadar jim gre to v račun. Pisava listov NSS in SLS nam je zopet enkrat dokazala: Hujših demagogov od njih jih ni, in dokler se jih Slovenija ne iznebi, ne bo mirna.

Proti Slovanstvu.

Včasih, ko smo se še nahajali v nemški odvisnosti smo gledali v Nemstvu največjega in morda edinega sovražnika Slovanstva. To je bilo opravičeno, ker Nemci so držali v svoji oblasti veliko milijonov Slovanov in so se pripravljali, da si podjarmijo tudi vse one Slované, ki so si še ohranili svojo svobodo. Nemci so javno govorili in celo na odgovornih mestih o predstoječi borbi med Germanstvom in Slovanstvom, tako so imenovali tudi svetovno vojno in sicer v času, ko so se slovanski milijoni vojskovali v njihovih vrstah, pod njihovimi zastavami — proti svoji lastni svobodi.

Tako nizko so nas taksirali Nemci, da so nas izzivali celo takrat, ko smo za njih kri prelivali. Smatrali so nas pač za sužnje, s katerimi se pač lahko dela kar se hoče, ker suženj ne bo našel poguma da bi se — uprl...

Nemcev smo se v glavnem rešili, ampak Slovanstvo brez Rusije je vsaj za sedaj še dosti slabo. Tako mislijo zapadni evropski narodi, ampak za razvoj imamo vse predpogoje in lahko bi postali v do glednem času močan faktor. To se pa ne sme zgoditi, da bi se izven Pariza, Londona in Rima ustvaril še kak močan faktor v Evropi in — strigli so Slované, kjer so le mogli.

Najprej je prišla italijanska tatvina velikega dela našega ozemlja. Mi smo bili naivni dovolj, da smo računali na pomoč Francije in Anglije in smo se temeljito zmotili. Duša mirovne konference, g. Tardieu čisto odkrito priznava v svoji pred kratkim izdani knjigi »La Paix« (mir), da je Francija z vso silo podpirala Italijo proti Jugoslaviji in ta gospod naravnost obžaluje, da je Italija v rapalski pogodbi preveč izgubila, da bi lahko dobila na naš račun še več jadranskega ozemlja, ko bi bila pametna in bi privolila v svoječasne njegove predloge.

Vse to nam je bilo znano, ampak nikdar nismo pričakovali tega, da g. Tardieu tako odkrito prizna, da je bila Fran-

cija takrat, ko so se določale naše meje — naša sovražnica ravnotako kot Italija.

Tudi pri določanju naših mej proti Avstriji je bila ententa zelo kavalirska — nasproti Avstriji in pristigla nas je tudi tam, kolikor je le mogla. Radgona, Spi-lje in naš Korotan — vse to govori cele knjige o težnji entente, pristriči nas in njeno zadržanje v koroškem plebiscitu in po njem nas še bolj utrjuje v prepričanju, da na merodajnih mestih v Parizu in Londonu — o Rimu niti ne govorimo — ne samo da nimamo prijateljev, temveč da imamo tam odkrite nasprotnike. Južno od Drave na Koroškem se je večina ljudstva izjavila za Jugoslavijo in bilo bi samo pravično, ako bi vsaj ta del dežele bil prisojen naši državi, pravično bi pa tudi bilo, ko bi se prisodila naši državi vsa glasovalna cona A, ker znano je tudi Francozom in Angležem, da je tamošnje prebivalstvo slovenske narodnosti. Ampak zapadnoevropski mo-gočniki niti ne mislijo na to, da bi razsodili pravično, temveč molče dopuščajo, da zdijviana nemška drhal uničuje naš življenj na Koroškem.

Gornja Šlezija se da v marsičem primerjati Koroški. Tudi tej deželi je nemški kapital s pomočjo nemške vladne nasilnosti udaril nemški pečat. Mislilo se je, da bo ententa vsaj tukaj odločila v korist slovanski Poljski, pa zmotili smo se tudi tukaj. Kot »Kanonnenfutter« proti Rusiji za francoske milijarde je Poljska še dobra, drugače je pa tudi ona slovanska država, ki ni treba, da bi se preveč ojačila in ententa hoče prisoditi Poljski samo kaka dva okraja Gornje Šlezije, po svoji veliki večini pa naj pripade ta bogata dežela Nemčiji, da bo ona — ložje plačala one silne milijarde Franciji...

Evropski zapad ni Slovanstvu nič manj sovražen, kakor je bilo nekdanje Nemstvo. Slovanske države morajo voditi nad vse previdno politiko na vse strani, v prvi vrsti se pa morajo zblizati medsebojno in strniti se v močno slovansko zvezo, ki bo mogla odbijati tudi napade — iz Pariza in Londona.

Slovanstvo je komaj vstalo in že mu njegovi sovražniki mečejo razne ovire na pot. Samo v tesni združitvi bomo mogli odolevati zapadni Evropi, ki je — kar se Slovanstva tiče — stopila na mesto Nemstva.

Na tržaškem kolodvoru.

V zadnji številki »Pondeljka« je bilo priobčeno poročilo o znanem dogodku na tržaškem kolodvoru, ko so naši delegati razmejitvene komisije potovali v Benetke. To poročilo moramo bistveno popraviti, ker bi se sicer moglo misliti, da nalašč delamo komu krivico, kar pa nikakor ni v intencijah urednika, ki poročila ni pisal sam in ga v naglici niti prečital ni predno je šel list v tisk, ker je pač mislil, da se v poročilu govori o suhih dejstvih, niti na misel mu pa ni prišlo, da bi se spuščal poročevalec v kritiko postopanja naših delegatov in je sam najbolj ostrmel nad poročilom, ko ga je čital v listu.

Kaj so hoteli storiti naši delegati? Ali naj bi se bili stepli na peronu tržaškega kolodvora s tržaškimi barabami? Položaj je bil tak, da jim ni preostajalo drugo,

kot ignorirati zastopnike italijanske »kulture« in prestopiti na najenostavnejši način iz ljubljanskega v beneški vlak, kar so tudi storili.

Postopanje naših delegatov je bilo popolnoma pravilno, od naše vlade je pa odvisno, ako se bodo mogli taki dogodki ponavljati tudi v bodočnosti. Sveta dolžnost vlade je sporočiti italijanski vladi, da ona ne bo mogla več pošiljati svojih zastopnikov na kakršnabodbi pogajanja na italijansko ozemlje, dokler se v Italiji ne ustvarijo razmere, ki bodo garantirale našim zastopnikom popolne varnosti pred podivjanimi italijanskimi nacionalisti. Za tržaški slučaj se pa mora zahtevati popolno zadoščenje, ker Italija se najbrže ne želi še izločiti iz vrste kulturnih držav in ako ne da za dogodek v Trstu, Tržiču in Benetkah primerne zadoščenja, bo s tem pokazala: ali da se identificira s fašistovsko fakinažo in odobrava njeno postopanje, ali pa, da obstoji italijanska vlada sploh samo še formalno, na papirju, vso moč imajo pa v rokah fašisti.

Vsekakor so ti dogodki nov dokaz, da moramo biti nasproti Italiji vedno in v vsakem slučaju skrajno previdni, ker v Italiji imamo nasprotnika, ki ga v hudobiji, zahrbtnosti in potuhnenosti nobena druga država ne dosega.

Toliko o tržaškem dogodku in njegovem prvem poročilu v našem listu. »Jugoslaviji« pa povemo čisto kratko, da nima nobene pravice domišljati si, da ima kakršnabodbi pravico dajati nam lekcije — državotvornosti.

Od severne meje.

Maribor, 7. maja 1921.

Občinske volitve v obmejnih krajih so pokazale, da klerikalni vpliv slabi in da ljudstvo že trezneje presoja svoj položaj v narodni državi. Klerikalci so razprostrli svoj rimski, s čistim »Slovenstvom posladkani lim«, da bi lovili muhe. A ljudje so zares imeli »muhe« in so se izogibali klerikalnega lima. Dasiravno je na meji nekaj ostankov štajercijanstva, ki jih vzdržujejo hujškaški sunki z avstrijske strani, niso klerikalci nič opravili s svojim protisrbskom hujškanjem. Ker je klerikalna stranka v opoziciji, ima zaradi tega neprimerno lažje stališče, zlasti za agitacijo. Imela je sedaj dovolj izgleda za sijajno zmago. A celo narodno manj zanesljive občine se niso dale zapeljati na klerikalna pota. Ljudje so pravili: Sedaj hujskate proti Srbom, ko je pa dr. Korošec v Beogradu prenašal vreče moke ali pa zaviral vlak, ste jih na vse grlo hvalili. Vam gre samo za lastni profit, vse drugo vam je deseta skrb! — Dasiravno je dr. Korošec sam priznal na shodih, da je v njegovi stranki precej sovražnikov srbskega plemena, pa proglašajo klerikalni listi, da hočejo s svojo protisrbsko pisavo opozarjati Srbe na njihove napake in jih voditi na pravo pot. Ali ste jih spoznali, volkove v ovčjih oblačilih? Farizeji!

Vprašanje mariborskega župana najbrž ne bo rešeno pravočasno. Kakor znano, je vložila JDS ugovor proti obč. volitvam. Klerikalci in socialisti pa pritiskajo na vladi. komisarja, ker jih tako dolgo ne pusti k mestnim koritom. So ljudje, ki imajo že — glad. Po vseh znamenjih soditi, bo mariborski mestni svet nekako vežbališče za bojovite strankarje. Tu bodo lomili svoja kopja, vse za blagor domovine, kajpa. Posledica vsega tega bo, da se bodo lahko Nemci smejali v pest in da bo ostal razvoj Maribora samo v programih strank. Ali ni to »balkanizem«, o katerem pišejo klerikalni srbofobi? Snov za brošuro »Primate tatu«! (nova izdaja s poglavjem: Balkanizem v Sloveniji in drugod!)

Maribor hoče živeti kulturno. Zanimalo vas bo, da so naši igralci in igralke vsi zdravi in dobre volje. Gledališni gostje so pa nekako čemeravi in sitni. Sicer pa, to vreme in večer dež... Slovansko vzajemnost širimo s koncerti. V sredo so nastopili v Götzovi dvorani ruski begunci iz Strnišča. Na srečo je bila dvorana polna. Uspeh popolen. V bližnjem času nas obiščejo Čehi. Pa kaj je vse to v primeri z vprašanjem: kdo bo župan in kdaj bo lepo vreme? Največji idealisti so v Mariboru — Nemci. Ti še na tihem uganjajo politiko, o koji idealnosti ni dvoma: je nedosežna in izgine z njimi vred... Ika.

Listek.

Nadrahov Cene.

Učeri sm se odloču, de bom šov obiskat sojga prjatla Janeza Zgagata, de se va mal puguverla. Čeprov usak na soja plat ulečeva, se vender čist dobr zastopva. Kokr sm sklenu, teku sm tud naredu. Prec pu kusil sm jo useku naraunast na Kudelu in m ai čist nč žov.

Janez Zgaga, pisatl in atonomist, teku je blu zapisan na en vizitenc na urateh. Pritisnu sm kr na kluka in stopu u soba. Za miza je ves sklučen sedov Zgaga in se držou, kokr kašen lemenatar.

Ja, kua t' pa je Zgaga, da se teku dauš, kokr de b' kašna kust pužeru, sm ga nagnuvuru.

Glih prou s pršou Cene. Veš, mene že nekeje cajta strašen muč zgaga in se ja nekokr ne morem znebet. Puskusu sm že use mogoče renije, de b' ja odpravu, pa m' nubena nč ne pumaga. Ze ceu tedn se zalivam z žegnana voda, de sa se u želočce že skor žabe zaredle, pa

use zastojn. Najbl me je pa ujezu Janez Kalan. Obrnu sm se nanga, nej b mi on kej pametenga nasvetvou, pa m je odgovoru, de za moja bulezen ni nobenih renij, zatu k' s ne ve, keku sm ja dubiv. Še clu tku predrzn je, de se z mana norca dela. Eni de dubija zgaga zatu, ke preveč pijeja, drug zatu, ke premal, trek pa spet zatu, k'morja negava neslanast pužirat. Jest de spadam raven med ta zadne. Cene, a veš mogoče ti za kašne recnije. Pujej mi no kej prou pame-tenga.

Teku m' je Zgaga stoku skor cela ura. Reku sm mu, de scer nism dohtar, ampak de mislem, de se mora taka bolezen pr korenin zdravt. Zatu sm mu predlagu, nej poskus s tem, de spremeni soj ime, mogoče de mu bo pol kej odnehal.

Ze vidm, de se tud ti z mana norca delaš. Imena pa ne mejnam, magari če ostanem zmiri zgagast, je zagodrnov in me prosu, nej se značeva kej drugza pugovarjat. Jest sm ga pol uprašu, kva pumen tist ime atonomist na negav vizitk.

Veš Cene, atonomist sa ludje, k prov-zaprov ne veja, kva hočja. Pu domač

jem pravja u Iblan tud prepeluhari, pu enem faliranem pulitkarju. Kolkr vem, je nihen glavni cil ta, de se more naša Jugoslavja, k je velik prevelika, za usaka cena razdelit. Vuditl cevga gibajna je izjavu, dev Jugoslavja sam takat trdna, kedr bo razdelena na same atome in zatu sma mi dubl ime atomisti. Kokr sm sploh zlu pristopn za usaka nova ideja, teku m je dupadla tud ta in sm se prec upisu med prepeluharje. Izdajama tud že soja cajtna, k nam ja vzdržujeja faruži, k sa naš najbljš podporenki. Pu faružeh se ti atomi, k maja scer usak soja lastnost, spet ukep spravja in dubija pol čist nova oblika in črna farba. Mislem, de razumeš Cene, kam pes taca muli. Nam je za atomija tolk ket za lansk sneg.

Use prou Zgaga, sam na ena ste puza-bil pr tem prepeluharji: de se takla s sila ukep spravljen in na nov prefarban atomi morja prejšlejšj spet narazen razletet in de se pol punavad usacga prime zgaga. Zdej tud veš, odkod maš ti soja zgaga.

Pupadla ga je spet zgaga, jest sm pa biu med tem že na frišnem luft.

Volilni shod v cerkvi!

Stenografski zapisnik včerajšnje pridige žužemberškega dekana Gnidovca.

Žužemberk, 8. maja.

Dekan Gnidovec je včeraj najprej pridigal čitaje spisano pridigo o delu in o vestnosti ter brezvestnosti.

Potem ko je bil svojo spisano pridigo prečital in opravil molitve za različne farane in različne «namene», pa je prečital ex abrupto:

»Jutri in pojutrišnjem imamo občinske volitve. V občini Dvor sta samo dve skrinjici. Naša je prva. Kdor hoče voliti za našo stranko, naj spusti kroglico takoj, ko bo segel v prvo skrinjico, notri, potem pa naj s stisnjeno pestjo gre v drugo skrinjico, da bo varovana volilna tajnost. Voliti smejo ravno tisti, ki so volili zadnjič pri volitvah v konstituanto. Volitev bo trajala od 8. ure zjutraj ves čas do 5. ure popoldne. Na Dvoru sta dve skrinjici. Tukaj (opomba: namreč v Žužemberku, oziroma Hinjah; občina Žužemberk ima dve volišči) sta pravzaprav tudi samo dve stranki: Samostojna liberalna in naša Slovenska ljudska stranka. Na tem volišču je naša stranka postavila tri skrinjice: žužemberško, šmihelsko in hinjsko. Zakaj pa to? Zato ker so se poprej Hinjčani pritoževali, da imajo premajhno število odbornikov. Sedaj imajo svojo skrinjico. Dobili bodo torej toliko odbornikov, kolikor jih bodo izvolili. To ni nobena zvižaja, kakor se od nasprotnikov že govori in piše. Udeležite se volitve kolikor mogoče obilno! Če bi naši prišli volit, bi zmagali nasprotniki; če pa naši pridejo vsi volit, bomo veliko več odbornikov dobili kot nasprotniki. —

Te občinske volitve so tako važne, kakor še nobene niso bile. To pa zato, ker ne nastopajo posamezni kandidati, ampak stranke. Sedaj gre boj v celi deželi za takozvano avtonomijo ali pa za centralizem. Kakor veste, se naša stranka za žive in mrtve bori za to, da bi si Slovenija priborila avtonomijo. Kaj pa je avtonomija? Avtonomija pomeni to, da bi se davki, ki jih plačujemo, porabili za naše domače slovenske potrebe in da ne bi šli venkaj iz Slovenije drugam. Samostojna kmečka in liberalna stranka pa sta odločno za centralizem. Oči vseh okoli Slovenije so vprte v našo Slovenijo, kako se bomo odločili, ali hočemo imeti avtonomijo ali centralizem. Če volite našo stranko, potem pokažete odločno voljo, da zahtevamo avtonomijo. Slišal sem, da Vas bodo menda vabili na shod. Ali bo shod liberalen ali samostojen, ne vem. Pa je vseeno, čeprav nasprotniki pravijo, da ni. To sem že davno trdil. Takrat so mi rekli, da lažem. Toda sedaj se pa vidi, da je vseno, da so vsi pod enim klobukom. Za skrinjico Samostojne stranke so liberalci. Kdor bere liberalne liste, tisti se je že odločil, kako bo volil. Kam pride, če bi Samostojna stranka v kakšnem kraju kjersibodi dobila večino! (Dekan se tu obupno skloni in potiplje po prsih.) Če bi se naši odločili za Samostojno stranko, tudi en dan nočem več ostati župnik v tej fari. Saj veste, kako so se Samostojni potegovali za take postave, ki bi zaslužile sveto katoliško cerkev.

Najnovejše proti meni je to, da ne bom smel niti voliti niti izvoljen biti, in sicer zaradi tega, ker nisem precej v nedeljo, ko so zahtevali nasprotniki, se vsedel in napisal krstno potrdilo za nekoga samostojnega. Verizniki, tatovi itd. bodo smeli voliti žužemberški župnik pa ne bo smel voliti. Kaj bo šele, če bo do moč priborili! Hodile so deputacije v Ljubljano, da naj mene tukaj ne potrdijo za župnika. Teden za tednom so liberalni listi proti meni pisali. Ko niso nič opravili in sem bil za župnika tukaj potrjen, so rekli, da je škofa sveti duh zapustil, da je mene tukaj za župnika imenoval.

Glejte ljubi moji, sedaj lahko pokažete, — jaz čeprav voliti in izvoljen biti ne smem — z možmi Slovenske ljudske stranke stojim in padem. Tisti, kateri meni zaupate, volite njo, kateri pa ne, kar volite nasprotno, da pokažete nezaupanje proti meni! Torej samostojneži, sedaj korajžo! Jaz sem toliko mož, da bom, če dobe večino, pisal škofu, da grem proč od tukaj. Tudi od nasprotnikov pa pričakujem, da vsaj tisti med njimi, ki niso tukajšnji rojaki, zlasti uradniki, da se bodo hitro potrudili od tukaj kam drugam, če pri volitvah propadejo, da bodo šli, kjer bodo dobili zaupanje.

Torej z našo stranko stojim in padem. Jaz upam, da bom ostal.

Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Priobčujemo ta stenografski zapisnik včerajšnje Gnidovčeve pridige, da tudi slepi uvidijo, kako potreben je kancelparagraf.

Med vrstami.

Profesor Sušnik govori po shodih na Dolenjskem o ministru Puelju in poslancu Majenu, da sta najbolj brihtna takrat, kadar sekata telečeje in volovske glave. Ampak za telečiji in volovskimi glavami pridejo skoraj gotovo tudi oslovske glave na vrsto in takrat bo občutil tudi profesor Sušnik mesarsko roko na svoji butici.

Zadnja mariborska «Straža» je polna koritarstva, cel uvodnik kar mrgoli samih korit in koritarjev. Seveda: klerikalci so koritarstvo iznajdli in sedaj jim je hudo, ko se svoje iznajdbe ne morejo posluževati tako, kot so se je posluževali pod Šusteršič-Lampetom in pozneje pod Brejem. Značilno je za klerikalce, da oni smatrajo vsa uradniška mesta za — korita. Se bo pač poskrbelo, da ne bodo več imeli prilike, spreminjati delo v koritarstvo.

Špekulativni mendaliteta vlada tudi v najvišjih krogih v Beogradu, pravi «Avtonomist» v svojem poročilu o trboveljski družbi in padanju cen premoga na svetovnem trgu in zato bi Slovenija morala biti avtonomna, da bi imeli cenejši premog, ker v Ljubljani ni tega špekulativnega mentaliteta. V resnici je pa trboveljski premog silno drag in zadnje zvišanje cen je dovolila — beograjska vlada? Kaj šel! To zvišanje je dovolila ultraavtonomistična slovenska klerikalna deželna vlada g. dr. Brejca.

Radikalci so res iznajdljivi. Imena «Jugoslavija» za našo državo nočejo sprejeti, kemijsko formulo SHS pa zavrača vse kar ima kaj soli v glavi. Zato predlaga radikalna «Samouprava» kompromis, po katerem naj bi se naša država imenovala: «Jugoslovanska kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev». Kaj se še ljudje ne bodo zmislili, samo da bi naziv naše države še bolj komplicirali!

Tudi za naše šolstvo so v skrbeh naši avtonomisti, ki mislijo, da bi šolstvo samo potem napredovalo, ako bi bilo avtonomno. Treba je samo pogledati zadnje sklepe višjega šolskega sveta, da se vidi, kako se naše šolstvo razvija in napreduje v enotni državi, četudi je vrhovna uprava v tem nesrečnem Beogradu. Verstovšek nam res ni potreben.

Za dr. Pegana imajo klerikalni listi vse polno pomilovalnih besed, revež se jim zelo smili, za njegove žrtve pa klerikalni listi še niso našli besede pomilovanja.

Po volitvah v Ptuj.

Prelepo mesto je Ptuj, in dobri v njem so ljudje, a vendar treba reči: pfuj, izdajka NeSeSe!

Lahko bi pravi kandidat za župana bil tam izbran, a ker je v manjšini ostal mandat NeSeSe — je narod izdan.

Spet črni so časi prišli nad Ptuj radi plave NeSeSe, a drugič poreče ji vsakdo: pfuj, izdajca, poberi se!

V Ptuj so narodni socialisti s praznimi glasovnicami omogočili izvolitev župana, ki je bil še pred kratkim kazno-

van zaradi psovanja naših ljudi s psovko «Windische Hunde»!

Jz Radovljice.

«Slovenec» graja uradnike, da so tuji (pritepenci) — torej ven z njimi, v istem članku jih pa obdolžuje, da so hoteli na Bled — torej nazaj z njimi. — Konfuzionar.

Zvonove so dali za topove, da se z njimi ubijajo ljudje!

Dajte nam danes cerkveno zlato, da odstranimo bedo naroda. — Brezverec.

Zmagala bo ona stranka, ki išče zaupnico od naroda in ne od njegovih voditeljev. — Malkontent.

Kdo pošilja v Ljubljani otroke v nemške šole?

Takozvana Narodna vlada v Sloveniji ima poleg drugih grehov na sebi tudi madež, da je pustila za Nemce v Ljubljani privilegij posebnih nemških šol, dasi za to ni bilo prav nobene potrebe, še manj pa opravičenosti. Že danes pa se čisto jasno vidi, da so nemške šole v Sloveniji neobdignatba, ker jih vzdržujejo po veliki večini le otroci slovenskih očetov ter ljudje, ki so ostali pri nas in prišli k nam le zato, da imajo v Jugoslaviji prav do bro eksistenco. Na ljubljanski nemški gimnaziji je opravičeno nemških dijakov le ena tretjina, nič boljše, ali še slabše je z Nemci v ljudskošolskih razredih, za katere država zapravlja denar največ radi narodno nezavednih javnih uslužbencev. Tudi izgovor, da je treba za nemško šolane otroke nekakega prehodnega pouka, ne drži, če pomislimo, da rajna Avstrija do zadnjega kaj takega ni poznala. Slovenske učence so kratkoma vtikali v nemške srednje šole. Kdor se ni mogel ali ni hotel priučiti nemščine, je sam sebi pripisal, ako ni napredoval. Da bo javnost videla, kako se še danes pri nas neguje renegatstvo, naj navedemo samo nekaj imen staršev, ki pošiljajo v Ljubljani svoje otroke v nemške šole: Ambrož Franc, železniški mojster; Ambrož Ivan, uslužbenec južne železnice; Anton Arko, uradnik Kranjske hranilnice; Viktor Brezovnik, bandažist; Viktor Bračič, ravnatelj južne železnice; Fran Bučar, režiser narodnega gledališča; Busbah,

okrajni logar; Martin Butina, oficir; Franc Božič, prevodnik; Jožef Bajde, mizar; Pavla Čacak, uradnica; Jožef Černe, uradnik Kranjske hranilnice; Emil Detela, poštni adjunkt; Edvard Fantini, trgovec; Filip Fröhlich, knjigovodja; Fran Goričnik, finančni svetnik; Fran Herzmansky, vrtnar; Josip Hočevar, preglednik južne železnice; Maks Hoffman, inženir južne železnice; Anton Hribar, trgovec; Rudolf Jerše, podoficir; Josip Klemenčič, poštni uradnik; Teodor Korn, krovce in klepar; Avgust Kleinschrott, general v p.; Kosovine, poštni preglednik; kanelist Kriše; Anton Kroflič, poročnik; Leo Lewicky, državni uradnik; Adolf Lorant, trgovec; Erih Mühleisen, finančni komisar; Ivan Mladič, računski svetnik; Ivan Ojsteršek, uradnik drž. železnice; Rudolf Persche, sodni nadsvetnik; Franc Pirc, poštni oficijal; Konrad Pučnik, major; Avgust Schweiger, zobni zdravnik; Anton Schuster, trgovec; dr. Jos. Sajovic, odvetnik; Henrik Svoboda, kralj. profesor; Franc Uršič, krojač; Anton Zupančič, knjigovez itd., sami — pristni Nemci. Ako še pomislimo, kaj delajo Nemci na Koroškem s slovenskimi šolarji, potem pač ne najdemo dovolj ostrih izrazov, da bi ožigosali našo šolsko oblast, ki vzdržuje nemške učne razrede za renegate in neznačajneže. Ali sedaj poverjeništvu za uk in bogočastje ne more popraviti, kar je zagrešil poverjenik Verstovšek?

ODPRTO PISMO

upravi opernega gledališča.

P. n. uprava!

Prosimo Vas, izročite vendar naštudiranje in izvajanje treh oper gg. Preloven in Kogoj. Naj se vendar parkrat blamirata, da bomo potem imeli mir.

Z odličnim spoštovanjem
več abonentov opere.

NeSeSe potuje v Prago*.

Kdo od sebe krače meče, kufer pa za sabo vleče? To sta Fakin in pa Pesek, znane NeSeSe privesek. Kam ju pelje prašna cesta, kam moža z Ljubljane gresta? Gresta v češko zlato Prago NeSeSe oznanjat zmago. Sedeta v vagon četrti, njuni duši sta potrti — tam ni nič komoditete za verižnike prevzete. Vlak privozi v zlato Prago, Pesku in Fakinu drago. Tam pa nič ni deputacij, češke vlade delegacij. Kaj v zadregi je storiti, kak se stiske iznebiti, da «Pondeljek» tam v Ljubljani te blamaže ne oznani?

Tiho smukneta v kočijo

ter po Pragi oddrejo...

NeSeSe pa se raduje

ker Pesek za njo plačuje.

* Pesek in Fakin sta odpotovala v Prago na posvetovanja, kako bi se utrdili gospodarski stiki med obema strankama, med češko in našo NeSeSe. Kakor izvemo, je njuna pot v zvezi s Peskovo finančno onemoglostjo, ki se je pojavila po razkritjih o «Jugoslovanskem kreditnem zavodu».

Budalosti prošlega tedna.

Kogoj, Prelovec in Brezovšek so zopet skupno spisali kritiko «Carmen», da svet ne pozabi, da oni trije še tudi stražijo na braniku glasbene kulture.

«Straža» piše še vedno o balkanizmu, glasilo NSS «Jugoslavija» pa o korupciji in žandarjih. Vsak pač piše o tem, kar napolnjuje njegovo sree.

Kanonik Nace Nadrah 6.5. 1921.: Klerikalci smo pravični, strpni in polni ljubezni do svojega bližnjega.

«O bambina, dolce adorata», poje za ljubljani član NSS v inseratnem delu so botne «Jugoslavije».

Ne dajte se premotiti pri nakupovanju mila po različnih znamkah. Pravo

„ZLATOROG-MILO“

ima le poleg nahajajočo se znamko „Zlatorog“.

Glavno zastopstvo prve mariborske tovarne mila, prej C. Bros v Mariboru, za Kranjsko:
R. Bunc in drug, Ljubljana, Gosposvetska c. 7

Zlatorog

Zlatorog

«Slovenec» se je pritožil, zakaj se stranki SLS očita verz «Srbe na vrbe», ki je izraz pravega mišljenja katoliških hujšakačev. «Slovenec» pravi, naj bi se mu «vrbe» ne očitale, češ da je napisal to le, ker je za verze rabil — rimo!

Makso Unger se je zopet oglasil.

Razno.

Princezinja Jelena v Ljubljani. V nedeljo popoldne ob 17. je prispela v salonskem vozu orijent-ekspresa iz Beograda v Ljubljano princezinja Jelena, sestra prestolonaslednika-regenta, s svojimi otroci. Princezinja Jelena se nahaja na potu v London. Na kolovodru sta se javila poverjenik Ribnikar v imenu deželne vlade in komandant Dravske divizije general Dokič. Princezinja Jelena je izrazila željo, da si ogleda Ljubljano ter se je v spremstvu svoje suite in pridelnega ji vladnega tajnika dr. G. G. odpeljala na Grad, odkoder je obhodovala krasno lego našega mesta. Proti večeru se je princezinja vrnila na kolodvor, kjer prenočuje v salonskem vozu. Danes v ponedeljek zjutraj je nadaljevala svojo pot z orient-ekspresom čez Trst in Pariz.

Nov šef zdravstvenega odseka. Iz Beograda poročajo 8. maja: Za šefa zdravstvenega odseka za Slovenijo je imenovan dr. Otmar Kraje, mestni fizik v Ljubljani.

Iz tajnih knjig klerikalnih špekulantov. V «Katoliški tiskarni» izhaja «Plamen». Dasi je tiskarna samo naročnik, je vendar prepovedala, da se pri njej izdelajo klišei nekih kipov, ki so umetnine, a spominjajo malo na Prešernovo muzo. Klerikalni moralisti cenzurirajo, katero umetniško delo se sme v «Plamenu» reproducirati, katero pa ne. Škof ustanavlja pod predsedstvom iz Radomelj znanega vodnega Janeza Kalana komisijo, ki bo izdajala tazadevne fermene. Tudi «Dom in Svet» je padel pri nekaterih hujših črnookih v nemilost, ker je semintam prinesel kaj bolj svobodnega, kakor umetnost nevede sama prinese. Kljub temu nam tajnik ljubljanske univerze v «Jugoslaviji» razlaga, da je smešno govoriti o kaki kulturni nevarnosti klerikalizma. Ta fakulta se je zavzemala v Beogradu za to, da se teologiji prizna značaj znanstvenega visokega učilišča. Freiburga nam ni treba v Jugoslaviji, na potu smo vanj na državne stroške.

«Delo naših poslancev». V «Domoljubu» vsak teden z velikim smehom čitamo o delu poslancev SLS. Vsak teden sedejo enkrat k mizi in se zabavajo, s čim naj nafarbajo svoje volilce. To vam ni smeha ne konca ne kraja, ko se sestavljajo novice za «Domoljuba», kaj so ti siti gospodje vse dosegli. Najbolj priden je g. Škulj iz Dol. vasi pri Ribnici, ki se nikakor ne zadovoljuje s tem, da narekuje, on kar sam piše, kar je «dosegel». Če bi za vsako laž o zaslugah g. Škulja za železnico Kočevje-Brod dobili le po en švelar, danes bi je bilo že za nekaj kilometrov. Prav lahkoverni ljudje morajo biti po mnenju Škulja ubogi krošnjari, katere čisto redno vsak teden farba, da je nekje bil zanje, v resnici pa je revščina krošnjarjev vedno hujša. Sicer pa neresne intervencije na nepravem kraju od nepravih oseb samo škodujejo. Če se prikaže Škuljeva luna, je navadno stvar že izgubljena.

«Sifajni izid občinskih volitev». Zopet so vse stranke zmagale, vse so zadovoljne. Najbolj seveda klerikalna. Dobila je «večino»: «Slovensko ljudstvo je obsodilo centralizem». Tako piše čisto resno «Slovenec», čigar stranka je izgubila pri občinskih volitvah 60 odstotkov svojega dosedanjega prvotnega stanja.

Iz Kostanjevice nam poročajo: «Slovenec» od zadnje nedelje 1. maja je med dnevnimi vestmi prinesel sledečo notico: «Vstajenje praznuje danes pravoslavna cerkev. Zelimo, naj naši bratje Srbi ta visoki praznik, ki je tako pomemben za ves krščanski svet in zlasti mil Slovanom, obhajajo z najradostnejšimi čustvi. Naj nas spomni na globoke vezi, ki nas vežejo in ki naj se z vsakim dnem bolj utrde v prosep našega rodu in naše države. Bodi ta praznik simbol vzajemne ljubezni in prorok še večje! Hristos voskresel!» Somišljenik tega lista in velik klerikalni priganjač, župnik Podbevšek v Kostanjevici pa je imel isti dan prepoved o verah, v kateri je trdil, da je pravoslavna vera za nič in pravoslavna cerkev odpadniška, ker je zavrgla papeža itd. Edino prava krščanska cerkev je katoliška.

Umetniška razstava v Ljubljani. V Jakopičevem paviljonu se pripravlja obsežna umetniška razstava, ki se je udeležijo sledeči umetniki: M. Gašpari, P. Guštinčič, M. Kambič, F. Klemenčič, F. Kralj, G. A. Kos, S. Napotnik, M. Mušič, S. Šantel, Z. Skalický, V. Simončič, F. Tratnik, I. Vavpotič, F. Vesel, I. Zajec, Fr. Zupan, A. Zupanec, in P. Žmitek. Razstava se odpre dne 14. maja.

Državno gospodarstvo v Rogaški Slatini. «Pondeljek» je v svoji drugi številki priobčil beležko o najemniku mlekarne v Rogaški Slatini, g. Ozumu. Z druge, povsem verodostojne strani se nam poroča, da očitki, izrečeni v dotični beležki niso opravičeni, da je g. Ozum faktično sam vodil mlekarno in je strokovnjak v mlekarstvu. Tudi je pritožbena oblast oprostila g. Ozuma vsake krivde in kazni v obsodbi ptujskega okr. glavarstva zaradi predrage kave, ker so izvedenci izjavili, da cena za dobro kavo ni bila previsoka. O kaki nepriljubljenosti g. Ozuma v Rogaški Slatini tudi nikomur nič znanega ni.

Galantnost južne železince. Notica v zadnji številki «Pondeljka» pod tem naslovom se ne nanaša na restavraterjevo soprogo na ljubljanskem kolodvoru.

Manila.

(Konec.)

Ali bo pa kaj škodovalo, če prižgem vžgalico, če jo približam smotki in samo nekoliko ponjušam? Samo majčkeno! Saj me vendar zanima, da izvem, kakšna sorta je! Gotovo so zelo suhe in krhke! Da, res, poskusna cigara gori kakor slama. Njen duh je prav zanimiv in ni brez pikantnosti. Da-li poskusim, samo eno? Oh, da, dadada, kaj pa more škodovati!

Glej vraga, celo sem popušil in si celo osmodil brado in ustnice. Hvala Bogu, nobene nepravilne ne čutim in prav ugodno mi je.

No, kaj pa delaš, saj si prižigaš že drugo! Nenenene, to pa ne gre! Pa saj moram videti, ali je ta tudi tako suha. Prezgodaj vendar ne smeš soditi.

Halo, te cigare so zares prav suhe. Gore kakor rakete. Že zopet sem jo končal. Sedaj je itak že vseeno. Popušil bom tudi vse druge. Da, popušil jih bom!

Še petnajst jih leži pred menoj na mizi. Če jih prav razdelim, izhajam do večera.

Oh, to je užitek! Dvojna pljuča napihnem, lica napihnem, dim žvečim, kakor sočen telečji kotelet, v oblakih ga spuščam skozi nos. Ooh, to je užitek!

Vžgalice prasketajo, pepel pada na pod. Samo devet cigar je še na mizi.

Ko pa hočem vstati, butnem z glavo v strop, tla se zamajejo, cigara postane ogromna in se zviža kakor zmaj. Jedva jo še držim z zobmi. Naenkrat se mi iztrga iz ust in plame žareča v zrak.

Bomba, bomba! Saj že čutim smrdljivi smodnikov duh. Na pomoč — na pomoč!

Trd ležim v vsej svoji dolžini na tleh. Nekdo, ki ima sovražne namene, je pritisnil hrastovo desko povprečno čez moje truplo in copota po mneni. Potem popusti pritisk. Pomežim: Prizanesi! Gorila, velik gorila, kako pa pride ta gorila v mojo sobo?

Opoteka se sem in tja, odpira gobec in mi kaže črne škrbine svojega zobovja. Iz gobca kaplja rujava tobačna baga. Gorila ima glavo brez las, lobanja je gladka in svetla, kakor usnjato sedalo. Pipa puši, tako veliko, kakor moj koš, ustnik pa je debel kakor cev od peči. In strašno smrdi njegov tobak. Kakšno zelje pa je to? Dim vdihava v sebe in ga spušča skozi nos in usta, skozi luknjice v koži, ušesa in vse odprtine... To je gorila iz Manile!

Čisto mirno obležim in se ne ganim.

Pa me je že videl, — me je že opazil!

Krvavo podplate oči mežikajo radostno in zahrbtno, roka se z razkrenjenimi prsti bliža mojemu grlu. Kosmata je, polna bradavic in brazd, nohti so krempljasti in široki kakor lopate, — pograbi me, dvigne — obogobog — in me hoče stlačiti v pipo, — stlačiti v pipo — in popiti — namesto tobaka.

Pograbil me za rob pipe, toda silni palec me potlači. Pod silnim pritiskom izginem nizdolu, vrtinec prepiha iz cevi me potegne in brez moči izginem v žareči plasti pod pepelom.

Ne, saj še živim, le noge so se spremenile v oglje. Pošast jih je popušila. Pa četudi nimam več nog, vsaj ostalo bi si rad ohranil.

Skozi vroči pepel se prikobacam na površje in otipujem notranjost pipe. Stene so hrupave in raskave, prevlečene s tobakovo skorjo. Skorja seveda tli, kakor v plavžu, peče me v roke, vendar sedaj ne gre za par opeklin. Z veliko hladnokrvnostjo pričnem s plezanjem. Brez nog gre težko, vendar gre. Že sem se priplazil mimo kupa pepela, že dosegam z rokama rob pipe in vlečem polagoma telo za seboj!

Pa že me je pošast zopet zapazila. Oko se mu zlobno svetlika, palec mi prileti na glavo kakor skala, pogum mi poide, prsti popuste in padam padam...

Bum! Iskre mi žare pred očmi, glava mi brni kakor zvon. Pa kako, da ležim tu sredi sobe na tleh?

Noge si otipavam. Okrogle so, dobro raščene in tople življenja, le nekam trde so in težko se vzdignem na njih.

Kaj storimo v bodoče, da preprečimo takšne nevšečne doživljaje?

Pač ne bomo več pušili, prav nič več, nikdar in nikoli, — razven sem pa tja eno cigaro ali dve, — recimo tri ali štiri, nikakor več, ali recimo pet, — pet cigar na dan.

Prav lahkih cigar.

Cigar za dojenčke.

Po pošti prejemam stane «Pondeljek»:

letno . . . 12 dinarjev (48 K);
polletno . . . 6 dinarjev (24 K);
četrtletno . . . 3 dinarje (12 K).

Oblastveni koncesijonirani informacijski zavod

Drago Beseljak, Ljubljana,
Cankarjevo nabrežje št. 5

dobavlja vse kreditne in privatne informacije v tu- in inozemstvu. V abonentu ter posamezno, cene zmerne.

Največja zaloga klavirjev in pianinov
v Ljubljani.

Tvrška J. Doleno, Ljubljana, Hilsbergova ulica 5, priporoča v nakup najboljše instrumente prvovrstnih tovarov po solidnih in zmernih cenah.

Priporoča se prvovrstni

atelje za črkoslikarstvo

Filip Pristou,
Ljubljana, „Hotel Malič“

POLNOGUMIJASTI

OBROČI ZA TOVORNE
AVTOMOBILE

PNEVMATIKA ZA KO-
LESA IN AVTOMOBILE

KOLESA

AVTOMOBILI
NAJCENEJE

JOSIP GOREC
LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA C. 14

„JADRAN“ d. z o. z. LJUBLJANA

DUNAJSKA CESTA 9

priporoča:

kolonijalno in špecerijsko
blago, ter žitne pridelke.

Točna in solidna postrežba.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro
in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj,
Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija,
Sarajevo, Split, Šibenik, Zadar, Zagreb,
Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.